

“ETEENPÄIN ON MENTÄVÄ”

Taiteilijaprofessoriksi nimitetty Maria Kalaniemi suuntaa soolotyöskentelyyn

Haastattelu: Pekka Nissilä

Muusikkojen liiton vuoden 2004 tunnustus-palkinnon saanut Maria Kalaniemi elää taiteilijana voimakasta kautta. Yhtenä osoituksena siitä on nimitys heinäkuun alusta viisivuotiskaudeksi taiteilijaprofessoriksi. Käynnissä oleva jatko-tutkintoprosessi on vienyt tuoreen professorin tutkimaan sisäistä muusikkouttaan.

KIMMOTÄHTINEN

”Ruotsissa on mainiota juuri se, että nuo paikat ovat pieniä, ja sitten on tupa täynnä ja hyvä fiilis!”

CHARLOTTA BOUCHT

Kun viimeksi keskustelimme tämän lehden sivuilla reilut yksitoista vuotta sitten, olit juuri aloittanut levyttämisen omalla nimellä, ja tavallaan varsinaisesti ryhdyit myös tuohon aikaan esiintymään kansainvälisillä areenoilla. Oletko kokenut sen niin että saa mennä vai joutuu menemään ulkomaille?

”Tuolloin varmaan sanoin, että ‘on ihanaa päästä ulkomaille’, nimenomaan *päästä*, ja niin se on ollutkin. Nyt kun katson tuota aikaa, niin ulkomaille ihmiset eivät oikein osanneet odottaa, että mitä suomalainen nykykansanmusiikki oli, ja täällä sana kansanmusiikki on ollut vähän hankala, koska se on herättänyt osassa ihmisiä mielikuvan siitä, mitä sen pitäisi tai ei pitäisi olla. Esiintymiset ulkomaille ovat olleet vapauttavia siinä mielessä.

Mutta nyt, kun on kymmenen vuotta vierähtänyt ja on kantanut siellä haitaria ja yrittänyt salakuljetella sitä lentokoneiden hyllyille ja aina välillä soittaa, niin on siinä myös ne pienet huonot puolensa. Se on fyysisesti raskas soitin, eikä matkustaminen aina niin helppoa ole. Nyt viime vuosina on ollut todella ihanaa, kun täällä kotimaassa ja Ruotsissa on ollut työtilaisuuksia. Teen kyllä keikkoja eri puolilla maailmaa, mutta tietoista pyrkimystä joillekin markkina-alueille ei ole.

Hienoa on, että joillain Euroopan alueilla on kasvanut ihan selkeä oma yleisö, faneja siis, jotka matkustavat jo tännekin päin. Nyt kun esimerkiksi olimme Alavudella Zembaloisissa soittamassa, niin siellä oli Sveitsistä varta vasten tullut ryhmä kuuntelemassa. Tuntuu mukavalta, että on saavuttanut tällaisen yleisön sillä musiikilla mitä tekee; että ne erilaiset kuviot mitä tekee herättävät mielenkiintoa.”

Onko toisaalta niinkin, että jotta olisit voinut keskittyä siihen mitä haluat tehdä, on ollut pakkokin hakea yleisöä

”Ihmisille pitäisi antaa aikaa oppia tuntemaan biisejä ja tyylejä.”

muualta, täällä sitä ei riitä?

”Se on ihan totta. Meillä oli keväällä Ilmajousi/Luftstråk -yhtyeen kanssa kymmenen keikan kiertue Ruotsissa, Folkets Hus -tyyppisissä paikoissa. Ja kyllä on ihan mahtavaa, että sellainen mahdollisuus löytyy. Meillä ei tällaista ole. Konserttitalomme ovat liian isoja, ja siitä tulisi äkkiä kallis lysti, vaikka jossain paikassa se voisi onnistuakin. Ruotsissa on mainiota juuri se, että nuo paikat ovat pieniä, 150–200 henkilöä, ja sitten on tupa täynnä ja hyvä fiilis! Eihän varmaan olisi sadalla ihmisellä kannattavaa, mutta

se on tuettua toimintaa.”

Jazzmuusikoiden puolelta olen kuullut kommentteja, että on muutaman vuoden välein kehitettävä uusia bändejä, jotta saisi työskenneltä suht säännöllisesti esimerkiksi festivaaleilla. Sama bändi tyyliin Erkki Eräs Kvartetti ei niin kelpaa. Onko kansanmusiikin puolella havaittavissa samaa?

”Taitaa vähän olla. Kyllä järjestäjät herkästi kysyvät, että onko jotain uutta. Ja vaikka olisi uusia biisejä, niin se ei ole sama. Itsekin ajattelee usein, että pitää ottaa uusia biisejä paljon, vaikka yleisö ei ehkä ole vielä

oppinut niitä vanhojakaan. Toisaaltahan on niin, että yleisö nimenomaan tulee kuuntelemaan niitä ‘helmiä’. Kyllä ihmisille pitäisi antaa aikaa oppia tuntemaan biisejä ja tyylejä.”

Kesällä kuulin eräässä seminaarissa tästä kommentin iskelmämusiikin puolelta. Vaikka on tärkeätä, että uutta musiikkia tehdään ja levytetään, olisi hyvä jos uusissa levytyksissä mukaan valittaisiin myös pari kolmekin vanhempaa kappaletta, jolloin perinne eläisi paremmin, ja syntyisi varmasti uusia ikivihreitä säännöllisemmin.

“Kyllä. Iskelmätuotannossa var-
sinkin muodostuu helposti sel-
lainen vuosikerta-periaate, bi-
sit tulee ja menee. Itse kun on
ollut pienestä saakka ihan iskel-
mäfriikki, niin kyllä on sanotta-
va, että nykytuotannossa olisi
paljon petrattavaa.”

Kansanmusiikin puolella ei
kannata pelätä, että esittää
tuttuja kappaleita. On hyvä, että
tulee itsellekin sellaiset tukipila-
rit. Tiedän sen itsestäni – jos
konserttini alkaa [oma sävellys]
“Napoleonilla”, niin siitä tulee
heti hyvä fiilis, tiedän että siitä
se lähtee. Konsertin sisällä voi
olla vaikka mitä, ja voi tehdä
ihän uuttakin. Mutta startista
tietää varmasti että toimii, ja voi
keskittyä tulkintaan.”

BALANSSIN SAAVUTTAMISEN VAIKEUS

Onko sinulla innostusta tai kiinnostusta tehdä musiikkia toiselle?

“Kyllä se niin henkilökohtaista
on ollut, etten ole sellaista
ajatellut. Nythän on ruvettu
hirveästi kyselemään nuotteja
biiseistäni, eikä niitä ole! Jotain
raapustuksia vain, ja Timolla
[Alakotila] on tietenkkin jostain
isompien juttujen sovituksista.
Mutta ajatuksena on, että saisi
sellaisen nuottivihkon tehtyä,
missä olisi monen vuoden
ajalta erilaista musiikkia. Kut-
kuttava ajatus on kyllä ryhtyä
tekemään musiikkia joihinkin
teksteihin tai runoihin, sellaista
en ole koskaan tehnyt.”

Koko lähtökohta on ollut se,
että vaikka on opiskellut mon-
nenlaista musiikkia, ei silloin
opistotasolla ajattelut että rupe-
aisi itse nikkaroimaan biisejä.
Mutta sitten kun se tilanne
ikään kuin aukeni kansanmu-
siikkiosaston myötä, että itsekin
tehdään, niin ei ollut ollenkaan
niin hankalaa. Silti aina tehdes-
sään ajattelee omaa tilannet-
taan. Nyt kun olen tehnyt aika
paljon tuota soolosysteemiä,
niin kyllähän ne biisit on tehty
itselle, ne tyydyttävät *minun*
musiikillisia ajatuksiani, joita
on ollut kymmeniä vuosia
mukana. On siinä varmaan
sellaistakin, jota voisi joku
muukin soittaa.

Mikä onkin mielestäni todella
tärkeää, ja alkanut nyt tapahtua,
niin kansanmuusikot soittavat
toistensa biisejä. Se on kaikin

KIMMOTÄHTINEN

“Professori antaa oivan mahdolli-
suuden rauhassa suunnitella lähitu-
levaisuutta. Sellainen on meidän
alallamme harvinaista.”

puolin ihanaa; mehän olemme
tämän päivän pelimanneja, ja
yhtä hienoa soitettavaa sieltä
löytyy. Nykykansanmusiikissa
korostetaan sitä, että itse sävel-
letään, sovitetaan ja esitetään,
ja onhan se tärkeätä, mutta
mikä estää soittamasta jonkun
muun tekemää, jos siitä pitää?
Tekee siitä omanlaisensa versi-

on, sellainenhan on tosi kannustettavaa.”

Nykyisin on yhä useamman rytmimuusikon toimenkuva sellainen, että on yksi tai muutama omaehtoinen bändikuvio, joilla on vaihtelevasti töitä, ja sen lisäksi tehdään opetustyötä, usein päätoimisen tuntiopettajan rajaan [16h/vko] asti. Joillain on vielä kolmaskin työsarka esimerkiksi miksaamisen parissa. Sinunkin toimenkuvasi on ollut kaksijakoinen jo varhain, eli olet opettanut paljon. Tuon edellisen haastattelun aikoihin olit hie-

man väsynytkin opettamiseen. “Opetuksen suhteen on tapahtunut näinä vuosina paljon. Tuolloin tein vielä paljon perusopetusta; ihan sitä, että laitettiin sormia nappuloille. Olen siitäkin työstä kyllä pitänyt, mutta siihen voi myös väsyä. Mutta nyt olen ollut enemmänkin jonkinlainen taiteellinen tuottaja, kun oppilaina on ollut näitä ns. kakkoskurssin tekijöitä. He hakevat erilaisia ideoita ja tekevät omaa musiikkia. Siihen visiointiin, ideoiden ytimeen ja kunkin taiteellisuuden ulos saamiseen keskittyminen on niin toisenlaista opetustyötä. Istun siellä nojatulissa, ja usein nousee kyyneleet silmiin, kun kuulee jotain todella upeata. Silloin vain toivoo, että voi kun ihmiset saisivat tietää mitä täällä tapahtuu!”

Eivätkö he sitten saa, kun muusikot valmistuvat ja tulevat ulos laitoksista kentälle?

“Niin niin, tietysti silloin, mutta että ihan koko kansalle kerrottaisiin! Niin kuin nyt olen innokkaasti katsonut tätä tv:ssä jo uusintana menevää jazzsarjaa, jossa esitellään kotimaisia jazz-yhtyeitä. Sitä on todella hienoa katsoa, kun niitä bändejä on paljon, ja erilaisia: isoja ja pieniä, aivan soolonaikin jotkut esiintyvät. Olisi upeaa ja tärkeää, että jotain sellaista saataisiin toteutettua kansanmusiikinkin puolelta. Sekin kenttä on nykyisin niin monitaiteellinen; joku haluaa tehdä trad-pohjalta, joku lähestyy nykymusiikkia, joku tekee rock-suuntaisesti riffipohjalta.

Kyllä tämä ammatti voi helposti käydä raskaaksi, jos opettaa ja samalla pitäisi olla luova muusikko, joka tekee omaa

musiikkia ja esiintyy. Tällä hetkellä opettaminen on minulle tosi antoisaa. Olen oppinut ja pystynyt jaksottamaan sitä hie-

man, eihän niitä kakkoskurssilaisiakaan jatkuvasti ole. Balanssin löytäminen ja sen pitäminen on hyvin tärkeää. Opetustyön tauon aikana alkaa syntyä uusia biisejä, usein jonkun bändiprojektin myötä. Tietenkin apurahat ovat tällaisessa auttaneet, ja olen niistä kiitollinen.”

Teetkö klinikoita ja mestarikursseja?

“Kyllä teen, ne ovat usein oikein hauskoja. Niin kuin

”Tohtorintutkinto on nimenomaan jatkokoulutusta, ja se on hyvä tilaisuus toteuttaa jotain sellaista mistä on haaveillut.”

esimerkiksi Grönlannissa oli. Siellä suunnilleen joka toinen soittaa haitaria. Kaikilla on pianohaitari, ja ne käyttävät paljon seiskoja, isoja blokkisointuja koko ajan.”

Onko se kuitenkin jotain perinnesäveltäjä?

“Se kuulosti sellaiselta hawaijimusiikilta... Aivan mahtavaa siellä oli.”

TIE TOHTORIKSI

Olet myös siirtynyt jatko-opiskelijaksi. Mikä sinut siihen ajoi?

“Ehkä juuri se, että kun siihen ryhtyy, niin on vähennettävä muita duuneja. Niin ihanaa kuin bändisoittaminen onkin, muutama vuosi oli sellaista että koko ajan mentiin. Pari viikkoa jossain, väliin ehkä päivä kotona, ja sitten taas jonkun toisen proggiksen kanssa jonnekin. Alkoi tuntua, että halusin muusikkona kehittyä ja viedä musiikkoutta ja musiikkiani johonkin uuteen suuntaan.

Olin haaveillut nimenomaan soolona työskentelystä; melodiabassoharmonikalla tehtyä meditoivampaa musiikkia. Teehana tällainen, mitä olen kutsunut runonsoitoksi. Tematiikka kalevalaisesta runonlaulusta ja mustalaislauluista, sellainen pastoraalinen näkökulma. Mutta kuitenkin säveltäisin uutta musiikkia. Tohtorintutkinto on

antanut siihen hyvät mahdollisuudet. Olen pitämässä monesta bändistä paussia, ja olen todella onnellinen, että olen tehnyt tällaisen ratkaisun. On tärkeää saada fiilis, että jotain tapahtuu johonkin suuntaan. Eikä kukko käskien laula! On ollut todella työn ja tuskan takana saada joskus kymmenen minuuttia musiikkia aikaan sooloesitykseen. Mutta varsinkin sen myötä, kun minua pyydettiin tekemään Rax Rinnekankaan valokuviin musiikkia, niin sen kautta tämä aukesi.”

Tutkintosi rakenne on saman

tyyppinen kuin Sibelius-Akatemiassa nämä ovat olleet, eli sarja konsertteja ja kirjallinen työ, eikö niin?

“Kyllä. Tutkintosuunnitelmassa pitää olla kaikki jo hyvin pitkälle mietittynä, ja tästä soolotyö-ideasta lähdin jo siinä. Tosin aloitin UMON kanssa Timon teoksella harmonikalle ja big bandille, kun se tuli niin passelisti silloin, mutta myös tuo [Rinnekankaan] Finlandia-teos kuuluu tutkintooni. Viime syksynä oli soolokonsertti ‘Runonsoitto’ Espoossa, ja nyt keväällä ‘Paljepuutarhassa’ Helsingissä. Tohtorintutkinto on nimenomaan jatkokoulutusta, ja se on hyvä tilaisuus toteuttaa jotain sellaista mistä on haaveillut.”

Sillä on myös roolinsa arvostuksessa, ja koska se on kuitenkin vielä niin nuori perinnesäveltäjä, mikä sinänsä on tärkeää. “Nimenomaan. Mutta se prosessi on tärkeintä, se että saa toteutettua ideoitaan.”

UUROVAIKUTUS

Jatketaan säveltäjyydestäsi. Kun viime vuoden lopulla oli esillä Muusikkojen liiton tunnustuspalkinnon myöntäminen sinulle, käsillä oli näytelmämusiikkisi “Niskavuoren nuori emäntä” Kansallisteatteriin. Miten se projekti tapahtui?

“Se oli työnä aivan uutta minulle. Oli upeata päästä yhteistyöhön muiden taiteiden edustajien kanssa. Istuin katsomassa harjoituksia ja spekuleraamassa, miten sitä rakennetaan ja mitä siihen tarvitsisi tulla. Ohjaaja Juha Lehtolan tekemät valinnat jo olemassa olevista levytyksistäni antoivat siihen ne tukipilarit. Se oli mielenkiintoista ja tarkkaan tehtyä työtä. Tällaisissa hommissa avartuu katsantokanta omaan musiikkiin ja sen tekemiseen, kun on tekemisissä muiden kanssa, ja he reagoivat omalla tavallaan musiikkiin.”

Mitä ajatuksia taiteilijaprofessori sinussa herättää?

“Sen alkujärkytyksen jälkeen, kun eräänä aamuna siitä soitettiin ja kysyttiin suostumusta ehdokkaaksi – siinä meni kahvit väärään kurkkuun kyllä – niin tarkemmin ajateltuna tuntuu upeimmalta se, että nimitys tapahtuu juuri nyt. On musiikkona aktiivinen – tapahtuu paljon, soittaa paljon, on luomivoimissaan. Eikä koskaan tiedä kauanko mikäkin vaihe kestää. Mikä myös osui kohdalleen, niin päätökseni suunnata soolosoittamiseen ja sen kehittämiseen; professori antaa oivan mahdollisuuden rauhassa suunnitella lähitulevaisuutta. Sellainen on meidän alallamme harvinaista. Nyt ei tarvitse tehdä kaikkea yhtä aikaa.”

Mitä olet taiteilijaprofessoreista aiemmin ajatellut?

“En ole henkilökohtaisesti tuntenut kuin yhden, eli Laitisen Heikin. Mutta enpä ole asiaa aiemmin liiemmästi ajatellut. Ymmärrän kyllä, että se on ikään kuin kaksijakoinen asema. Yhtäältä jatkaa oman musiikkityönsä tekemistä niin kuin parhaaksi näkee, ja sen tulisi riittää. Mutta toisaalta yrittää myös toimia asemansa avulla edustamansa alan hyväksi jollain tavalla. Ja jos kansanmusiikille tulee tällainen hieno nimitys, niin onhan se myös sille kansanmusiikille hieno asia. Kansanmusiikki tulee esiin taiteena, se avaa mahdollisuuksia varmasti.”